

Mediebilderna av *Kulturutredningen*

Innehålls- och diskursanalys av svensk dagspress

2009-01-15

Rapport till Amatörkulturakademien

Simon Lindgren

Inledning

I den här rapporten redovisas resultaten från en medieanalys gällande hur *Kulturutredningen*, och relaterade teman, framträder i ett urval av svensk dagspress. Undersökningsperioden sträcker sig från den 1 januari 2007 till den 30 november 2008. Frånvaron av texter från december 2008 i studiens dataunderlag är en följd av att datainsamling och analysarbete påbörjades under denna månad. Materialet har inhämtats från fulltextdatabaserna *Presstext* och *Mediearkivet*. De tidningar som ingår i studien är *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen*, *Göteborgs-Posten*, *Svenska Dagbladet* och *Sydsvenskan*. Målet har varit att samla in allt innehåll (debatt, diskussioner, kommentarer, nyhetsrapportering etc.) under tidsperioden som relaterar till *Kulturutredningen* och den s.k. nya kulturpolitiken.

I ett **första steg** har det insamlade textmaterialet analyserats kvantitativt i avsikt att ge en bild av hur mycket som skrivits, samt av eventuella variationer i detta hänseende under de två undersökta åren. Vidare har analyser gjorts av hur de insamlade texterna fördelar sig över de olika i studien ingående tidningarna. Slutligen har en innehållsanalys med syftet att kartlägga nyckelteman – samt proportioner och relationer dem emellan – genomförts.

I ett **andra steg** har arbetet inriktats mot att kartlägga vilka aktörer som kommer till tals i offentligheten när det gäller *Kulturutredningen* och den nya kulturpolitiken. Vilka verksamheter och professioner representerar de?

I ett **tredje steg** har analyser gjorts av hur de problem eller utmaningar som kulturpolitiken förväntas lösa framställs i medierna. Vidare har då en kartläggning gjorts rörande vilka nivåer (kommun, landsting eller nationellt) som förväntas göra något åt saken.

I studiens **fjärde steg** har fokus riktats mot att analysera vilka kulturverksamheter eller kulturaktiviteter som lyfts fram som positiva eller negativa i tidningarna.

I ett sista **femte steg** har frågor rörande barn och unga studerats. Fokus har då legat på att analysera hur villkoren omkring barns och ungas kultursituation formuleras.

Kulturutredningen har tillsatts av regeringen för att se över kulturpolitikens inriktning och arbetsformer och att därefter lämna förslag till förändringar. Den tillsattes i juni 2007 och ska

redovisa sitt arbete till Kulturdepartementet den 12 februari 2009. Uppdraget gäller bl.a. att lämna förslag till förändringar efter överväganden som gäller

- Behovet av förändringar i de nationella målen för kulturpolitiken.
- Möjligheterna till utveckling och förnyelse av det kulturpolitiska samspelet mellan stat, landsting och kommuner.
- Möjligheten att tydliggöra statens långsiktiga uppgifter och åtaganden inom kulturområdet.
- Förutsättningarna för att bredda ansvaret för kulturverksamheter i samhället hos både offentliga organ och enskilda aktörer.
- Prioriteringar av statens insatser, t.ex. för hur kulturpolitiken kan samspela med andra relevanta samhällsområden.
- Den statliga förvaltningsorganisationen inom kulturområdet.
- Det statliga institutionsväsendet och de statliga stödordningarna.

Sammanfattning

De slutsatser som kan dras av den rapport som härmed presenteras kan sammanfattas som följer:

- Det utrymme som *Kulturutredningen* upptar i pressen från januari 2007 till november 2008 är relativt litet och förhållandevis konstant.
- Mediesamtalet och rapporteringen omkring *Kulturutredningen* följer inte samma mönster, gällande omfång, som mediesamtalet och rapporteringen omkring kulturpolitik och framtid i stort. Mediedebatten om *Kulturutredningen* framstår således som en egen fristående debatt.
- Även om det medieutrymme som ägnas åt *Kulturutredningen* är påfallande konstant under perioden kan man identifiera det tredje kvartalet under 2008 som något av en nyckelperiod. Då publicerade särskilt morgontidningarna betydligt fler artiklar än under andra i studien ingående kvartal.
- Politik och ekonomi är ett bärande tema i mediebildens av *Kulturutredningen*. Begrepp och formuleringar som åberopar staten och regeringsnivån är bland de vanligast förekommande i alla studerade artiklar sammantagna.
- Frågor om kulturpolitikens egentliga innehåll spelar en förhållandevis undanskymd roll i mediebildens av *Kulturutredningen*.
- Debatten har en slagsida åt riksnivån och mot storstadsregioner. Regional- och kommunpolitiska aspekter berörs, men då inte främst med hänvisning till specifika orter eller kontexter utan på ett mer sammantaget och svepande sätt.

- Det är främst s.k. etablerade kulturformer ("finkultur") som synliggörs i de sammanhang där *Kulturutredningen* behandlas i media. De verksamheter som direkt omnämns – i någon avgörande omfattning – är "konst", "teater", "litteratur", "scenkonst", "dans" och "museer".
- Frågor rörande såväl kulturens publik generellt, som barns och ungas kulturella situation mer specifikt, upptar en relativt liten plats i mediasamtalet omkring *Kulturutredningen*. I den mån som de tas upp så är också dessa frågor förhållandevis svagt kopplade till debattens kärnfrågor.
- Det är så gott som uteslutande politiker, kulturproffs och företrädare för etablerade kulturinstitutioner som tar till orda, och som kommer till tals, i debatten. Orden "amatör" eller "amatörkultur" lyser i stort med sin frånvaro i materialet.
- När det gäller hur de problem eller utmaningar som kulturpolitiken förväntas lösa framställs i medierna sönderfaller debatten i två tydliga läger. Å den ena sidan finns den borgerliga alliansen och dess kulturpolitik (inklusive *Kulturutredningen*), å den andra finns scenkonstnärers och andra kulturarbetares kritik av denna politik och av utredningen som sådan. Till den senare nämnda sidan sluter sig också de röster som företräder den socialdemokratiska oppositionen.
- Generellt är tendensen att borgerliga debattörer och mediekällor talar väl om eller försvarar *Kulturutredningen* och ifrågasätter den alternativa s.k. Skuggutredningen, medan vänsterpolitiska och socialdemokratiska röster – tillsammans med den absoluta huvuddelen av kulturarbetarna – argumenterar i motsatt riktning. Kort sagt följer frågan i mångt och mycket traditionella politiska uppdelningar.
- Som kulturpolitikens viktigaste frågor framträder (relativt oberoende av vilken sida av debatten man tittar på) arbetsmarknadsaspekter av kulturutövande och ersättnings-, organisations- och samverkansfrågor. Frågor av en något annan karaktär, som ofta lyfts fram av *Kulturutredningens* kritiker, handlar om att kulturlivet och kulturinstitutionerna måste sträva efter att spegla den kulturella, etniska och religiösa mångfalden, och om att barns och ungas kultur måste prioriteras.
- Debatten och rapporteringen har ett iögonfallande rikspolitiskt fokus, vilket bekräftar den bild som gavs i den kvantitativa analysen. Mot kommuner, landsting och regioner riktas ytterst sällan några förväntningar om att åtgärda de problem som identifieras.
- När det gäller vilka verksamheter och aktiviteter som omtalas är mönstret mycket tydligt, och förstärker tidigare identifierade omständigheter: Det är "finkulturens" institutioner och de verksamheter som är knutna till dessa som synliggörs.

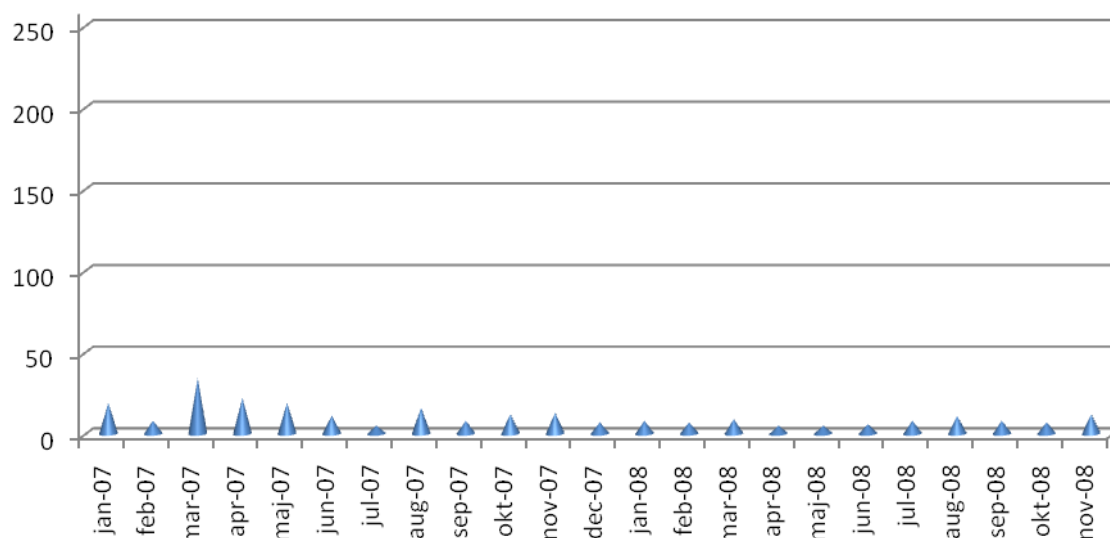
- I mediebilden av *Kulturutredningen* behandlas inte aktiviteter och verksamheter i första hand i termer av huruvida de bör värderas positivt eller negativt. Som illustrerats tidigare handlar debatten och mediebilden i huvudsak om arbetsmarknadsaspekter av kulturutövande och ersättnings-, organisations- och samverkansfrågor. De aktualiserade verksamheterna och aktiviteterna framträder snarast som miljöbeskrivningar eller arenor i relation till vilka dessa frågor kan ställas.
- De mer folkliga, populära eller amatörorienterade kulturuttrycken är så gott som helt osynliga i materialet. Denna osynlighet understryker att mediebilden av, och debatten om, *Kulturutredningen* har kommit att nästan helt ensidigt handla om villkoren för etablerade och s.k. högkulturella verksamheter.
- Barns och ungas kultursituation behandlas i 19 procent av de 260 studerade artiklarna. Omnämningarna av barn och unga förekommer nästan uteslutande i sammanhang då olika aktörer kritiserar *Kulturutredningens* avsaknad av fokus på dessa grupper.

Kvantitativ analys

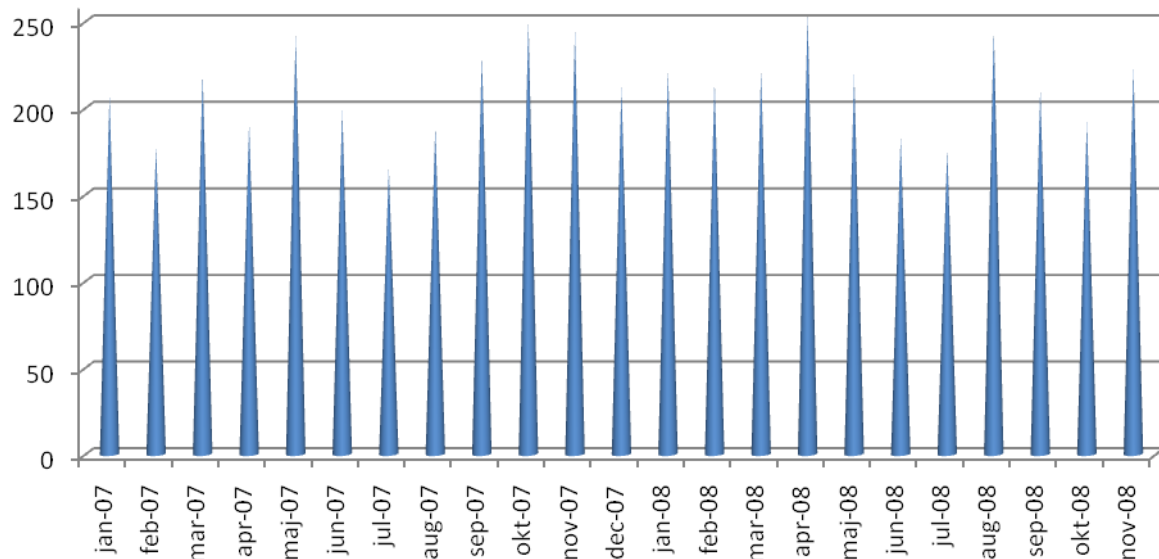
Det material som legat till grund för den kvantitativa kartläggningen har frambringats med hjälp av två olika söksträngar som använts i de två databaserna. Den första söksträngen [kulturutredning*] har tillämpats för att fånga in alla artiklar som i direkta ordalag omnämner *Kulturutredningen*. Den andra söksträngen ["ny* kulturpolitik*" OR (framtid* AND kultu*)] har använts i syfte att därtill också samla in så många artiklar som möjligt som handlar om "den nya kulturpolitiken" eller om "framtidens kultur" utan att därmed använda just ordet "kulturutredningen". Figur 1 illustrerar resultatet av de sökningar som gjorts med den första söksträngen, det vill säga hur ofta olika varianter på ordet "kulturutredning" förekommer. Figuren visar att antalet artiklar om *Kulturutredningen* per månad, i alla i studien ingående tidningar sammantagna, genomgående är förhållandevis lågt. Det rör sig om ett fem- eller tiotal artiklar per månad. Detta motsvarar lite drygt en artikel i genomsnitt per tidning och månad. Givet frågans karaktär skulle man kanske kunna lockas att anta att de 260 artiklarna skulle vara resultatet av mer koncentrerade perioder av intensiv debatt. Man kan tänka sig ett scenario där något debattinlägg väcker en diskussion till liv, varefter den följs av ett antal ytterligare artiklar och inlägg – och att medienärvaron av *Kulturutredningen* skulle komma stötvis, i kluster. Så tycks dock inte vara fallet.

Figur 1. Förekomst av sökordet 'kulturutredning*' i alla tidningar under hela perioden (N=260)

Snarare är artiklarna iögonfallande jämnt fördelade över tid. Om man betraktar figuren närmare kan man dock skönja en tendens till en "topp", eller en antydning till intensifiering, under månaderna mars till och med maj 2007. Om man betraktar materialet närmare, specifikt för denna 90-dagarsperiod, så visar det sig emellertid att varken *Expressen* eller *Dagens Nyheter* publicerade någon artikel alls på temat under denna. Däremot kan man identifiera en liten, med betoning på liten, ökning av debatten i de tidningar som ingår i *Mediearkivets* databas. Denna "ökning" är dock i absoluta tal försvinnande liten. Det handlar om två artiklar i *Aftonbladet*, två i *Göteborgs-Posten*, två i *Sydsvenskan* och en enda i *Svenska Dagbladet*. Slutsatsen måste med andra ord ändå bli att *Kulturutredningens* närvaro och synlighet i pressen under den studerade tidsperioden är liten men förhållandevis konstant. Om data delas upp på ett lite annat sätt, och studeras mer fingradigt, framträder dock ett något annorlunda mönster. Vi får anledning att återkomma till detta i anslutning till figur 3. Först dock, något om resultaten av sökningarna med den andra av de två söksträngarna.

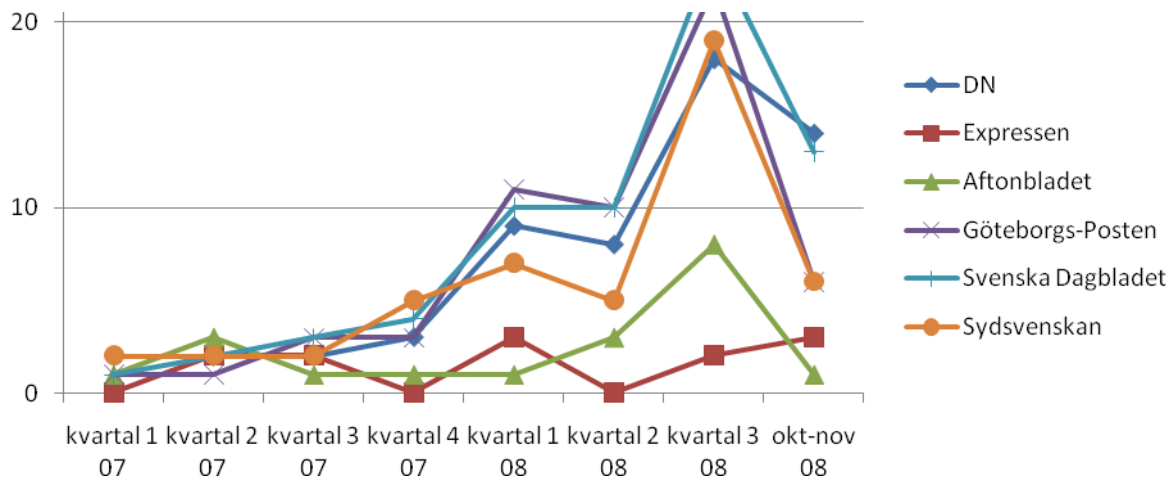
Figur 2. Förekomst av söksträngen "ny* kulturpolitik*" OR (framtid* AND kultu*)' i alla tidningar under hela perioden (N=4890)

Som framgår av figur 2 fångar denna söksträng, föga överraskande, upp många fler artiklar än den föregående. Av naturliga skäl är antalet artiklar här genomgående mycket högre, men en fråga man kan ställa sig är om denna sökstrategi överhuvudtaget leder till en insamling av artiklar som handlar om *Kulturutredningen*. En översiktlig kvalitativ granskning av delar av materialet ger intrycket att dessa artiklar handlar om kulturpolitik och framtidsfrågor i en väldigt bred bemärkelse och utan någon given koppling alls till debatten om just *Kulturutredningen*. Då ämnet för denna rapport är mediebild och debatten rörande den senare nämnda, framstår det som en rimlig strategi att fokusera de fortsatta analyserna på de 260 artiklar som redovisades i figur 1. Detta val av strategi framstår som ännu mer motiverat om man, som nämndes ovan, analyserar dessa 260 artiklar enligt lite andra kategoriseringar än tidigare.

Om materialet delas upp per tidning och kvartal, och skalan för antalet artiklar görs mer fingeraderad kan nämligen en tydlig nyckelperiod i mediedebatten om *Kulturutredningen* urskiljas. Som framgår av figur 3 var det onekligen under det tredje kvartalet 2008 som medienärvaron av frågan var som störst. En intressant iakttagelse är att intensiteten är var minst i de två kvällstidningarna, även om en ökning i mindre skala är påtaglig också i *Aftonbladet*.

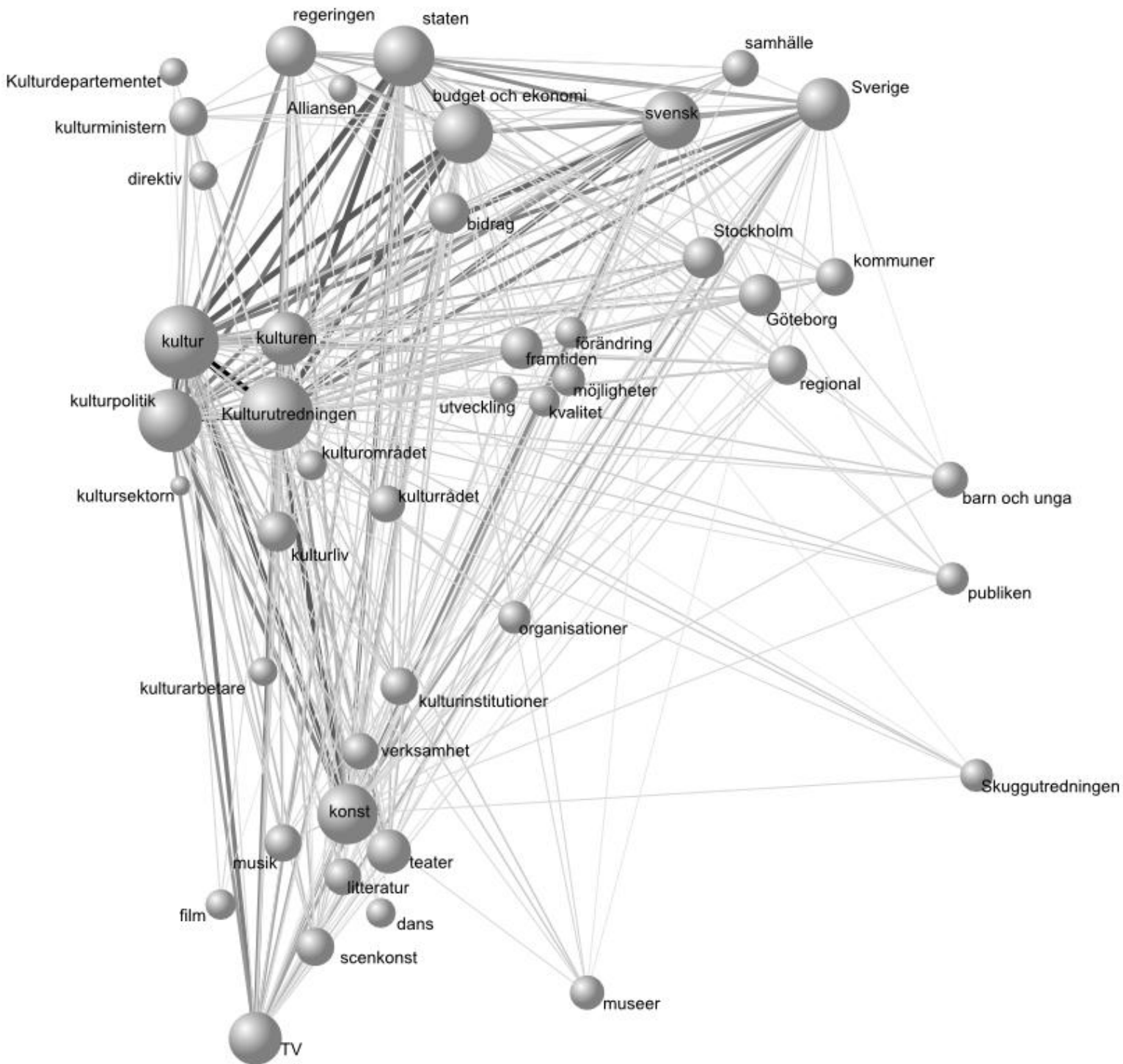
Figur 3. Förekomst av sökordet 'kulturutredning*' i alla tidningar under hela perioden, uppdelat på tidning och kvartal (N=260)

De fyra i studien ingående morgontidningarna publicerade mellan 17 och 22 artiklar vardera under dessa tre månader. Detta motsvarar i genomsnitt en artikel var femte dag i var och en av dessa tidningar. Att denna puckel saknar motsvarighet i figur 2, som snarare återger ett svagt cykliskt mönster, understryker ytterligare att en tydlig analys av de frågor som denna rapport åsyftar att besvara lämpligast baseras på det mer precisa urvalet (dvs. de 260 artiklarna som redovisats i figur 1 och 3)

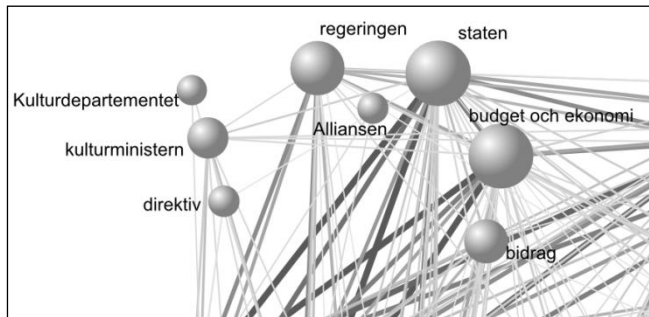
Det sista steget i den kvantitativa analysen syftar för det första till att kartlägga vilka teman som är centrala i medierapporteringen och debatten omkring *Kulturutredningen*, för det andra till att ge en bild av relationer och proportioner mellan dessa. För att uppnå detta har en innehållsanalytisk metod influerad av bibliometri och nätverksanalys genomförts. I figur 4, som vid första anblicken framstår som avskräckande komplex, ska helt enkelt bollarnas storlek tolkas som indikator på ett givet temas relativa vikt i tidningarna, dvs. hur ofta det behandlas. Vidare visar tjockleken på de linjer som förbinder bollarna hur ofta givna teman förekommer tillsammans, dvs. hur starka relationerna

Figur 4. Resultat av nätverksanalys av samtliga artiklar som berör Kulturutredningen i alla tidningar under hela perioden (N=260)

mellan ämnena är. Slutligen ger sättet på vilket bollar är grupperade ytterligare information om förhållandet mellan teman i termer av närhet och distans.¹

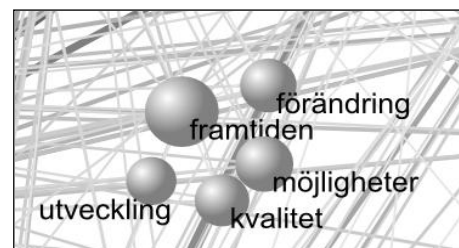
Sin komplexitet till trots illustrerar denna kvantitativa innehållsanalys ett antal centrala mönster. Dessa presenteras nedan i anslutning till utsnittsbilder från figur 4, som förhoppningsvis bidrar till en underlättad läsning.

För det första är politik och ekonomi ett bärande tema i mediebildens av *Kulturutredningen*. Begrepp och formuleringar som åberopar staten och regeringsnivån är bland de vanligast förekommande i alla studerade artiklar sammantagna. Detta har

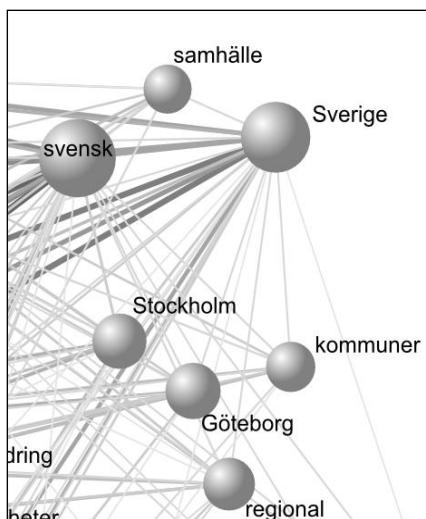
förstås delvis att göra med Kulturdepartementets och kulturministerns roll för inrättandet av själva utredningen som sådan. Det är förstås rimligt att många av artiklarna på ett eller annat sätt redogör för bakgrunden till det hela. Mest slående i sammanhanget är ändå den relativt sett stora roll som tal om ekonomiska aspekter spelar i artiklarna. Formellt sägs utredningen handla om att se över kulturpolitikens former och inriktning. I offentligheten tycks frågan dock vara konstruerad i hög grad i ekonomiska termer. Artiklarna åberopar frågor om budget, ekonomi och bidrag i långt större omfattning än frågor om exempelvis innehåll, verksamheter och samverkansformer.

För det andra, och i relation till det ovanstående, är en slutsats att frågor om kulturpolitikens egentliga innehåll i såväl omfång som relationellt spelar en förhållandevis undandömd roll i mediebildens av *Kulturutredningen*. Begrepp som kan relateras till detta – "förändring", "framtid", "möjligheter", "utveckling", "kvalitet" – är små till omfånget och svagt relaterade till debattens huvudfåra.

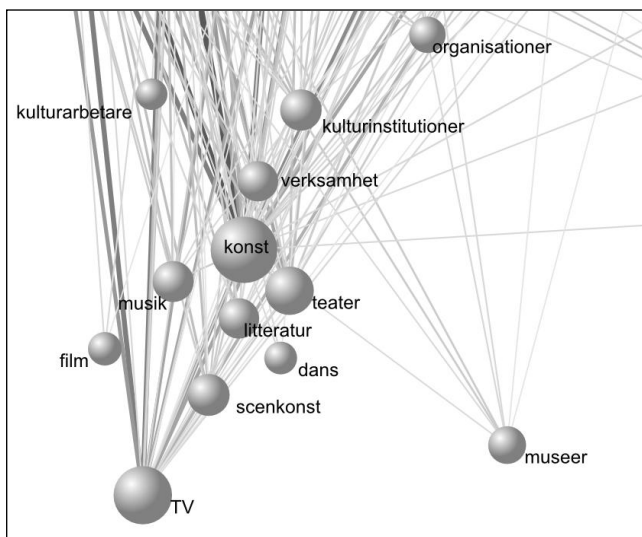
---

¹ Mer detaljerat går metoden ut på att samtliga analyserade artiklar bearbetas i programvaran *Bibexcel* för att få fram en lista över alla ord som förekommer i dem. I nästa steg används samma programvara för att ta bort alla duplikat (ord som förekommer mer än en gång i en given artikel) i materialet, för att underlätta den fortsatta analysen. Därefter har ordfrekvenser i materialet som helhet beräknats. Efter detta steg har en kvalitativ analysfas tagit vid, i vilken de begrepp som förekommer i de slutliga schematiska bilderna operationaliserats med hjälp av de olika ord som förekommer i materialet. Därefter har *Bibexcel* använts för att skapa en lista av samförekomster mellan sådana överordnade begrepp, och med hjälp av information från denna lista har programvaran *Pajek* instruerats att skapa en visualisering av analysresultaten.

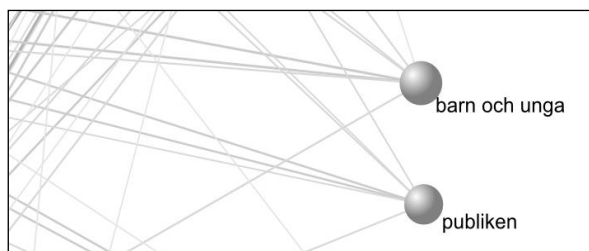

För det tredje har debatten en slagsida åt riks-nivån och mot storstadsregioner. Regional- och kommunalpolitiska aspekter berörs, men då inte främst med hänvisning till specifika orter eller kontexter utan mer aggregerat. Tonvikten vid större städer och riks-nivån är kanske inte helt överraskande med tanke på det urval av tidningar som studerats. Inte desto mindre är det slående att de konceptuella relationerna mellan begrepp för det svenska ("Sverige", "svensk") är betydligt närmare relaterade till debattens kulturbegrepp (jfr linjernas tjocklek) än vad som är fallet för kommun- och regionnivåerna.

För det fjärde kan man konstatera att det främst är s.k. etablerade kulturformer eller "finkultur" som synliggörs i de sammanhang då *Kulturutredningen* behandlas i media. De verksamheter som direkt omnämns är "konst", "teater", "litteratur", "scenkonst", "dans" och "museer". Det är intressant att breda koncept som "musik" och "film" proportionellt sett är så små som de är i relation till dessa. Mest framträdande är begreppet "konst". Den boll som representerar detta är inte bara störst i sammanhanget, utan dess kopplingar (linjernas tjocklek) till debattens kärnbegrepp "kultur", "kulturpolitik" och "Kulturutredningen" är också jämförelsevis mycket starka.

Den framträdande roll som temat "TV" har i sammanhanget framstod initialt som något överraskande. Efter en närmare genomgång av de platser i det empiriska materialet där detta återfinns ger dock en tudelad förklaring. Dels beror detta på att många av artiklarna i materialet är av krönikekaraktär. Då dessa många krönikor behandlar kulturområdet nämns ofta ordet "TV" och namnet på olika TV-kanaler, om än inte i precis den del av krönikan där *Kulturutredningen* behandlas. Dels beror det på att frågan om public service och om ekonomiska villkor för TV och radio utgör en inte obetydlig del i debatten om utredningen.

För det femte, slutligen, är det värt att notera att såväl frågor rörande kulturpubliken som frågor rörande barns och ungas kulturella situation upptar en relativt liten plats. Vidare är de svagt kopplade till debatten i övrigt.

Kvalitativ analys

Den översiktsbild som blev resultatet av innehållsanalysen har gett kunskap om mönster – typiseringar och förhållningssätt – som med fördel kunnat analyseras vidare kvalitativt.² Den första delen av den kvalitativa analysen var orienterad mot att kartlägga vilka aktörer som kommer till tals i tidningarna när det gäller *Kulturutredningen* och den nya kulturpolitiken. Vilka verksamheter och professioner representerar de?

Röster: aktörer och professioner

Som ett första steg i denna analys riktades fokus mot det tjugotal artiklar, av de 260 analyserade, som är renodlade debattartiklar. Det entydiga intrycket här är att det är kulturproffs och företrädare för etablerade kulturinstitutioner som tar till orda, och som kommer till tals, i debatten. Ett av inläggen är undertecknat av ett tjugotal namnkunniga skådespelare och regissörer, och de övriga är författade av aktörer med följande hemvister:

- museichef
- professor i litteraturvetenskap
- ordförande i kulturnämnd (fp)
- kommunalråd (m)
- kommunalråd (s)
- författare/manusförfattare
- lyriker

² Här har arbetet gjorts med hjälp av analysprogrammet *NVivo*. För att få en bild av hur *Kulturutredningen* framställdes – vilka betydelser och konnotationer som förknippas med den – kodades utvalda delar av materialet med utgångspunkt i s.k. "constant comparative technique". De för kvalitativ analys utvalda delarna av empirin gick igenom stycke för stycke, samtidigt som bärande och/eller återkommande teman knöts till s.k. fria noder ('free nodes' i *NVivo*). Dessa är en form av preliminära koder, utan teoretiskt definierade relationer till varandra, vilka skapas löpande under kodningsarbetets gång. Som ett nästa steg fördes dessa samman i s.k. trädnader ('tree nodes') som representerar grupper av koder vilka är ordnade i en struktur bestående av huvud- och underkategorier. Detta innebär således en rörelse från de provisoriska kategorierna, i vilken fria noder ständigt jämförs med trädnodernas etablerade 'grenar', som resulterar i att den begreppsliga strukturen gradvis elaboreras, omförhandlas och förfinas. Den här processen handlar med andra ord inte bara om att städa upp i empirin, utan utgör en analys i sig själv: Allteftersom de fria noderna kategoriseras utvecklas en förståelse för materialet samtidigt som tongivande mönster i data tonar fram.

- barnboksförfattare
- författare
- företrädare för riksförbundet för folkmusik och dans
- ordförande i Amatörkulturens samrådsgrupp
- författare/borgerlig debattör
- skådespelare/regissör
- filmkritiker/litteraturvetare
- huvudsekreterare för Kulturutredningen
- företrädare för Musik i Uppland
- regissör/fd Dramatenchef
- ledare för symfoniorkester

När det gäller vilka röster som hörs i de texter som är journalistiskt producerade, dvs. de övriga (bortsett från ledarartiklar, totalt 6 stycken, vars avsändare är självklara), har en genomgång gjorts av vilka som citeras i artiklarna. Här har fokus riktats mot stycken som innehåller referatmarkörer ("säger", "hävdar", "menar", "anser", "tycker", "berättar", "förklarar" etc.). Även i denna del av analysen bekräftas den bild som framgick redan i den tidigare presenterade kvantitativa nätverksanalysen av materialet, nämligen att det är s.k. etablerade kulturformer och deras företrädare som tillsammans med politiker står i fokus. På de 400 sidor som materialet omfattar citeras omkring 100 olika personer. Slående är att i princip ingen annan än dessa grupper kommer till tals. De 24 första källorna, motsvarande materialets 100 första sidor, är i tur och ordning:

1. Företrädare för Kulturutredningen (flera olika)
2. Företrädare för Jazzriksförbundet
3. Riksdagspolitiker (s)
4. Regissör
5. Företrädare för Riksteatern
6. Chefredaktör
7. Företrädare för Rikskonserter (flera olika)
8. Ledamot i kulturutskottet (m)
9. Kulturpolitisk talesperson (s)
10. Facklig företrädare
11. Kulturnämndsordförande (m)
12. Ordförande för Teatercentrum
13. "en kulturarbetare"
14. Regissör
15. Teaterchef

16. Verksamhetschef för Norrdans
  17. Utredare för Kulturrådet
  18. Ledarskribent och kulturdebattör
  19. Skådespelare
  20. Solist i Kungliga baletten
  21. Konstnärlig ledare
  22. Företrädare för Danskotoret
  23. Regissör
  24. Kulturchef
- [...]

Orden "amatör" eller "amatörkultur" lyser i stort med sin frånvaro i materialet. Undantaget är en artikel om amatörteater, en om en amatörkör och ett debattinlägg från ordföranden i Amatörkulturens samrådsgrupp.

Problem, utmaningar och ansvar

Materialet har också gått igenom med fokus på hur de problem eller utmaningar som kulturpolitiken förväntas lösa framställs i medierna. Den bild som framträder då är att debatten sönderfaller i två tydliga läger. Å den ena sidan finns den borgerliga alliansen och dess kulturpolitik (inklusive *Kulturutredningen*), å den andra finns scenkonstnärers och andra kulturarbetares kritik av denna politik och av utredningen som sådan. Till den senare nämnda sidan sluter sig också de röster som företräder den socialdemokratiska oppositionen.

Ramarna för samtalet, som alltså förs mellan politiker och professionella kulturutövare, anges av en rad typiska artiklar. För det första handlar det om artiklar som beskriver *Kulturutredningen* som misslyckad, med avseende såväl på inriktning och innehåll som på interna samarbetsproblem och avhopp. För det andra rör det sig om artiklar som fokuserar på den s.k. Skuggutredningen (scenkonstnärernas alternativa utredning och förslag till framtida kulturpolitik). Rörande båda dessa artikeltyper återfinns såväl positiva varianter (där de två respektive utredningarna framställs positivt) som negativa varianter (där brister i dem framhålls). Generellt är tendensen att borgerliga debattörer och mediekällor talar väl om eller försvarar *Kulturutredningen* och ifrågasätter Skuggutredningen, medan vänsterpolitiska och socialdemokratiska röster – tillsammans med den absoluta huvuddelen av kulturarbetarna – argumenterar i motsatt riktning. Kort sagt följer frågan i mångt och mycket traditionella politiska uppdelningar.

När det mer specifikt gäller innehållet i vad som debatteras, och vad som då alltså framhålls som kulturpolitikens viktigaste frågor, sätter de talande rösternas hemvist inom traditionella kulturinstitutioner tydligt sin prägel på samtalet. Ett stort antal artiklar handlar nämligen om arbetsmarknadsaspekter av kulturutövande (a-kasseregler, lönenivåer, pensioner, trygghet för frilansare etc.) och om ersättnings-, organisations- och samverkansfrågor (litteraturstöd, tidskriftsstöd, frågan om en koordinator på museiområdet, stärka banden mellan kulturarvsinstitutioner och forskarsamhälle, momsfrågan och statliga bidrag till scenkonstinstitutioner). Frågor av en något annan karaktär, som ofta lyfts fram av *Kulturutredningens* kritiker, handlar om att kulturlivet och kulturinstitutionerna måste sträva efter att spegla den kulturella, etniska och religiösa mångfalden. Utredningen anklagas då för att ensidigt fokusera på det svenska kulturarvet. Vid sidan av att medierna ofta lyfter fram att Skuggutredningen betonar vikten av kultur i skolan, ges i övrigt bilden av att dess företrädare – om än med andra åsikter än de som uttrycks av *Kulturutredningens* företrädare – inriktar sig mot samma problemområden; konstnärslöner, arbetslöshetsförsäkring, anslagssystemet etc.

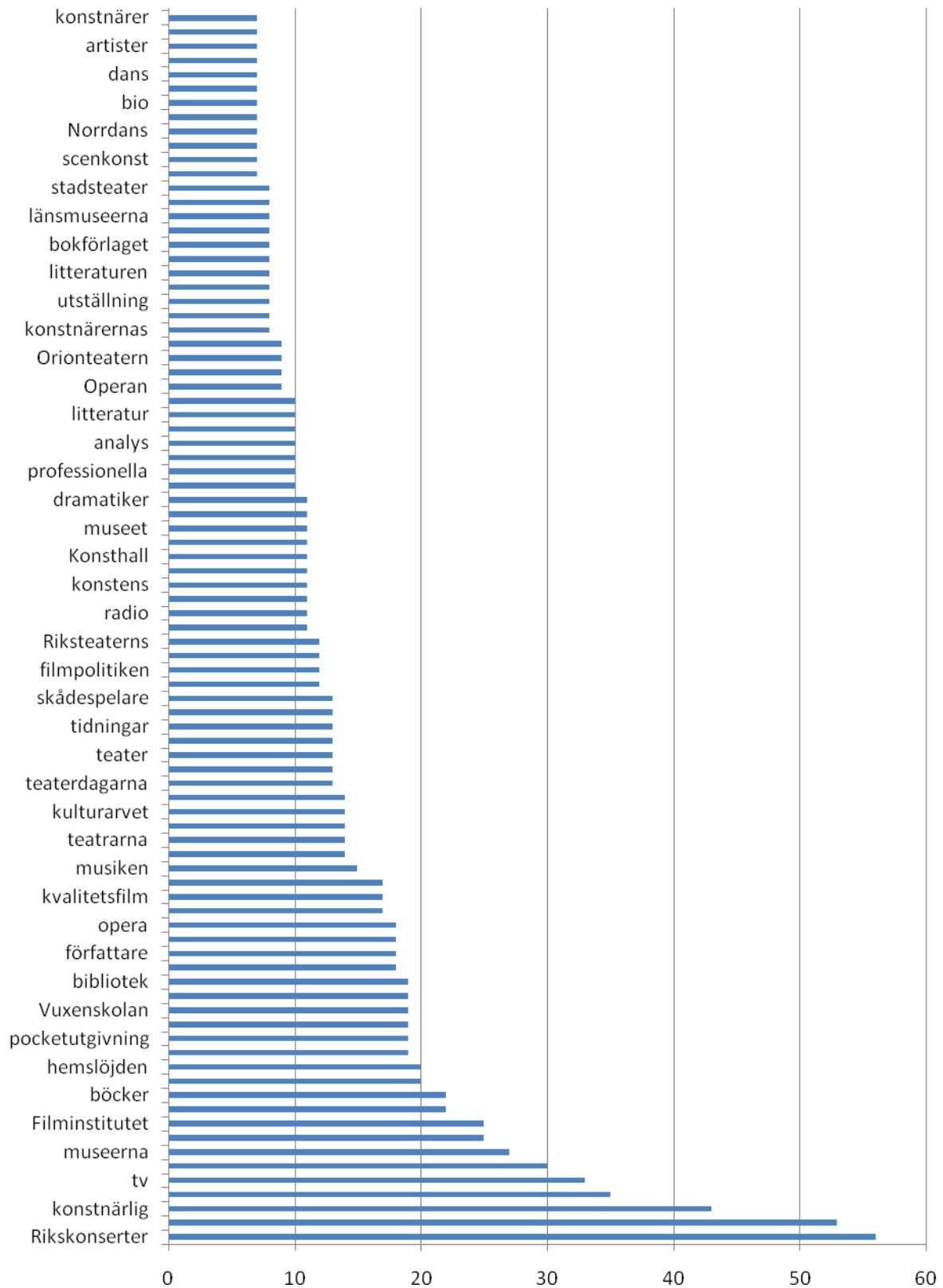
Debatten och rapporteringen har ett iögonfallande rikspolitiskt fokus, vilket bekräftar den bild som gavs i den kvantitativa analysen. Mot kommuner, landsting och regioner riktas ytterst sällan några förväntningar om att åtgärda de problem som identifieras. Frågan är tydligt konstruerad som att den handlar om att den borgerliga alliansens förmåga att på regeringsnivå bedriva en fungerande kulturpolitik ska upp till bevis.

Positivt och negativt värderade verksamheter och aktiviteter

En del i det uppdrag som legat till grund för denna rapport handlar om att försöka kartlägga vilka verksamheter och aktiviteter som, i mediebild och debatten omkring *Kulturutredningen*, lyfts fram som positiva eller negativa. Som framgått i ovanstående analyser är emellertid en viktig slutsats rörande detta att det föreligger en tydlig snedfördelning gällande viken typ av verksamheter och aktiviteter som omnämns överhuvud taget. Om vi återgår till kvantitativa mått, så illustrerar figur 5 antal förekomster av verksamhets- och aktivitetsrelaterade begrepp som förekommer fler än två gånger. Mönstret är mycket tydligt, och förstärker tidigare identifierade omständigheter: Det är "finkulturens" institutioner och de verksamheter som är knutna till dessa som synliggörs. En närmare genomgång, i form av kvalitativa stickprov, av materialet visar vidare att dessa verksamheter inte i

Figur 5. Antal förekomster i materialet av verksamhets- och aktivitetsrelaterade begrepp (som förekommer fler än två gånger)

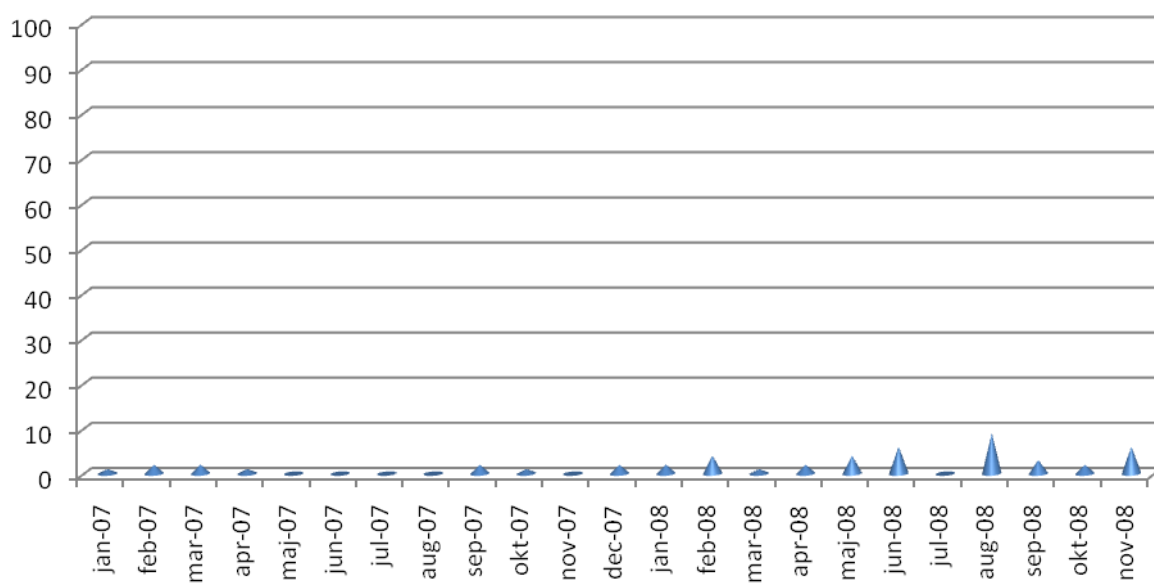

första hand behandlas i termer av huruvida de bör värderas positivt eller negativt. Som illustrerats tidigare handlar debatten och mediebildens i huvudsak om arbetsmarknadsaspekter av kulturutövande och ersättnings-, organisations- och samverkansfrågor. De aktualiserade verksamheterna och aktiviteterna framträder snarast som miljöbeskrivningar eller arenor i relation till vilka dessa frågor kan ställas. De mer folkliga, populära eller amatörorienterade kulturuttrycken är så gott som helt osynliga i materialet. Detta skulle förvisso kunna tolkas som en indirekt värdering enligt vilken dessa kulturformer alltså inte är värda att diskuteras överhuvudtaget i anslutning till *Kulturutredningen*. Vad deras osynlighet helt säkert indikerar är i alla fall att mediebildens av, och debatten om, utredningen har kommit att nästan helt ensidigt handla om villkoren för etablerade och s.k. högkulturella verksamheter.

Barns och ungas kultursituation

Som figur 6 illustrerar behandlas barns och ungas kultursituation (olika varianter på begreppen 'barn' och 'unga') i 50 stycken (19 procent) av de 260 artiklarna. Synligheten för detta tema är förhållandevis jämn, om än med en topp i augusti 2008. Då det ändå rör sig om ett så litet antal omnämnande är dock ökningen marginell.

Figur 6. Förekomst av söksträngen 'kulturutredning* AND (barn OR unga OR ungd*)' i alla tidningar under hela perioden (N=50) Obs! annan skala på Y-axeln än i figur 1 och 2.

Resultatet av en kvalitativ genomgång av dessa femtio artiklar visar att omnämningarna av barn och unga i medierapportering och debatt omkring *Kulturutredningen* i princip uteslutande förekommer i sammanhang då man kritiserar utredningens avsaknad av fokus på dessa grupper. Vid ett antal tillfällen beskrivs exempelvis att ökad delaktighet i kulturella sammanhang för barn och unga framhålls av Skuggutredningen. I en artikel om socialdemokraternas skuggbudget beskriver man hur de önskar göra en extra satsning på kultur för barn och unga. I en debattartikel i *Sydsvenskan* menar man att "barn och unga ska ges alternativ till att vara passiva kulturkonsumenter. Alla ungdomar bör ges möjlighet att medverka i kulturlivet, att starta nya verksamheter och få stöd och inspiration från proffs och mer erfarna utövare". I en annan debattartikel skrivs att "det kommer att krävas en revolution för att unga utövare, nya grupperingar, nya uttrycksformer och invandrare inte ska drabbas av systemets tröghet". Stockholms stad har lanserat en egen kulturutredning, och i rapporteringen omkring den understryker man att en enkät bland unga kulturskapare kommer att genomföras. En annan av *Kulturutredningens* kritiker menar att "de som arbetar i nya uttrycksformer, frilansarna, de unga i förorterna – verkar ha gett upp hoppet om att kulturpolitiken kan betyda något".

Det framgår också att frågan om barns och ungas kultur ligger i tiden även i en lite bredare bemärkelse. Ett par artiklar nämner att Rikskonserters verksamhet fått en ny inriktning där bland annat barn- och ungdomsperspektivet ska prioriteras. Liknande satsningar nämns gällande Stadsteatern och Jazz i Malmö.